

ՀՈԳԻ ԵՒ ՀՈՆԴԵՐՁՈՒ ԿԵՈՆԵՔ

1. Հոգու էությունը.—Միմիային մարդ Հոգի ունի, իսկ բոլոր անասունները չունեն։ մարդու Հոգին գլխու մէջն է. ինչպէս ցոյց կուտայ հոգեբան բառը (տես մարդակազմական անունները), բայց երբ մէկի անգլթութիւնը ուզենան ցոյց տալ՝ կասեն, հոգու նման էլիս իբրեւ մէկը։

2. Հոգուն հոգի էս կայ, որովհետեւ երբ մէկը շատ նեղացնեն և չարարեն, կասէ՝ այժմ հոգու հոգի հանիցիք։

3. Մանուկներու Հոգին փոքր իսկ մեծերուն մեծ է, որովհետեւ ուրացող, ստախոս տղայի մի Համար կասեն. աշուղտի հոգի մ'աշուղտէ, մեծերուն ևս նոյն կերպ, այժմ դուք ընդ հոգեւոր եւք։

4. Արդարի Հոգին պէտք է որ ողորդ լինի, քանի որ չարագործ մարդոց Համար ասորաբար կասեն՝ զգրու Հոգին մի աշուղտէ։

5. Չար մարդիկ Հոգի չունին, ալ անասնոց նման չունեն։ Եթէ անհոգի մարդ է, կասեն՝ գիւղացիք չարագործի մի կամ զքրդի Հոգի յիտա է, չունեն է մըջ քու փորուն։

6. Հոգին ու մարմին բաշխու (թշնամի) են իրարու, էն վախտ որ մարմին զուր էրած կէնէ, Հոգին կը մալուլի (արիւրել) ու խռովի։ Մարմինն իւր արած չարագործութեանց ու մեղքերու Համար պատասխանատու է Հոգուն. զգեց անասունանութիւն որ կէնիս զքու հոգու ջուհոյս իմալ կիտաս էն-գիտ զունին (աշխարհք)։

7. Եթարդու մեռնելու վախտ Գաբրիէլ Հրեշտակ կիզայ զՀոգին կաւանգէ, թէ ճիշտ է՝ ոսկէ խնձոր նշանց կիտայ, խաբուլթինով զՀոգին կաւնէ։ Արոր (երբոր) մեղաւոր եղաւ, Գաբրիէլ կը զարի վըր բոկին աթլայ չիտայ (ժամանակ) կաւնէ տանէ դժոխք, չուրի զալուստնի Քրիստոսին, որ կիզայ ըռնատառի *) կալ, նստի Հախ աթոռ, զատի զարգարն ու զմեղաւոր։

*) Հանաւարի կալը կը պտտկանէր երկու ստուամագախ և արդալ եղջարներու, որոնցից մէկը աղաղ (ամուրի) և միւսն ախանացաւ և որ-

«Գաղափարներն որ զմարդու մեղքն ու վարձքն կը կշռեն, թէ մեղք չառ եղաւ՝ կերթայ զԺողովք, թէ վարձք չառ եղաւ՝ զաթման (արդէն) կերթայ դրախտ»:

Մի փոքրիկ ողորմութիւն, մի թեթեւ արդարութեան գործ, մարդու բոլոր մեղքը կը կշռէ և մարդը կարգարացնէ Աստու առաջ:

«Մարդ մէկ կեղնի անուն Պետրոս, շատ շնորհ (Հարուստ) ու բեռնակ կեղնի (անգութ), ուր որուն ըսկի ողորմութիւն էնել չըր գինի, անուն զրա՞ծ էն (էին) «Եւրոպ» Պետրոս, էն մէկն որ աղքատ մէկ կը մտնայ աղքատ տուն, որ ողորմութիւն ուզէ, շատ կը խնդրէ կը պաղատէ որ բան մէկ տան ուրեն, բան չըն իտայ, գերեւ կը տաքցու կանի՝ կանի՝ անողորմ Պետրոս լէ կը Հեռատի (բարկանայ), կը վերցու Հացի կուտ մէկ (ալրուածք Հացի) կը գարկէ աղքատին, աղքատ կառնէ գկուտն ու կը չիտինի: Էն գիշեր անողորմ Պետրոս լէրազ կը տեսնայ. «Որ, Հանգէ (աշխատիկ) դուր մեղք լըմէն որո՞ծ է հէկ իշտ», չը հոգի իտայ լէ հէկ իշտ», Հացի կուտ կը քաշէ զմեղք (կշռել, ծածր գալ), կը խրտաի (խրտնել) լիմնայ: Հայ Հճ, կըսէ ա-նողորմ Պետրոս, մակեր ողորմութեան իդա Հըմլա Հունար լէ կեղնի. էն սհաթին դուր մալ ու զօլվաթ կը ծախէ կիտայ աղքատաց, ինք լէ կեղնի ճգնաւոր»:

Նախ քան դատաստանին ներկայանալը, Հոգիները պէտք է անցնին հաջի Էւրոպ, արեան ծովով, զանազան այլանդակ մարդոց կերպարանքներու պատահին, ապա անցնին Աստուծոյ ներկայութեանը:

Դրախտը «Եւրոպ» լէրազ Էւրոպիւն լիքն է, Աստու

դոց տէր կը լինի. կապին ջարենը բաժնելու ժամանակ, ազազ եղբայր (կըր միւր բացակայ կը լինի) կը վերցնէ իւր բաժնիք և կը լցէ եղբոր բաժնի փայ, «Էն կանիմ, կըսէ, այդքան ջարեն, ես մենակ մարդ մ'իմ, իսկ եղբայրս կեղծ և որդոց տէր է, թող նրանք շատ լինի»: Ազազի բացակայութեանը ամուսնացածն ևս նոյն կերպ կը վարուի, մասնելով որ իւր փոքր եղբայրը դեռ ամուսին ընթած չէ և, միեւն իւր որսի չարախ հասնելը, ծախքի կարտաթիւն կուենայ ի լիքատակ ալ երկու եղբայրներու արդարութեան Աստուած որոշեց որ վերջին դատաստանի տեղը այդտեղ (ըստաւակ) կալ լինի, ուր պէտք է նման արդարութեամբ, առանց այլաութեան դատաին մարդոց զարծելը:

ամէն բարութեամբ լիք տեղան տափէն զրուկ է. արդարեւ
կուտին, կը խմին, կուրախանան:

«ԳԺՏԻՅԵ ԿՐԺԱՂ ՄՈՒԹ ՄԵՂ Մ' Է, ՈՐ ՄԱՍ ԿՐԻՆՆ ԺԱՐԳՈՒ
ՄԱՋԵ ԶՈՒՆՆԱՅ, ՄԷԿ ԳԻՆ (ԿԵՂՄ) ԿՐԱԿ ԿՐ ՎԱՌԻ, ՄԷԿ ԳԻՆ
ԿԱՊԷ ԿԱՐՈՆԵՐ ԶԱՐՈՒԿ ԵՆ, ՎԵՐՆ ԵՂ ԶՈՐ ՈՒ ԿԱԹԻԼՋ ԿՐ ԿԱԹԻ-
ԿՐԺԱՅ, ՄԵՂԱՄՈՐՆԵՐ Ի ՄԷՋ ԿՐ ՄԱՆԶՈՒԻՆ ՈՒ ԿՐ ԶԱՐԶԱՐՈՒՆԵՒ:
(ՄԵՆ ՆԱՆԸ ՊԵՐԻՐ ԴՈՒՄԱՆԻ):